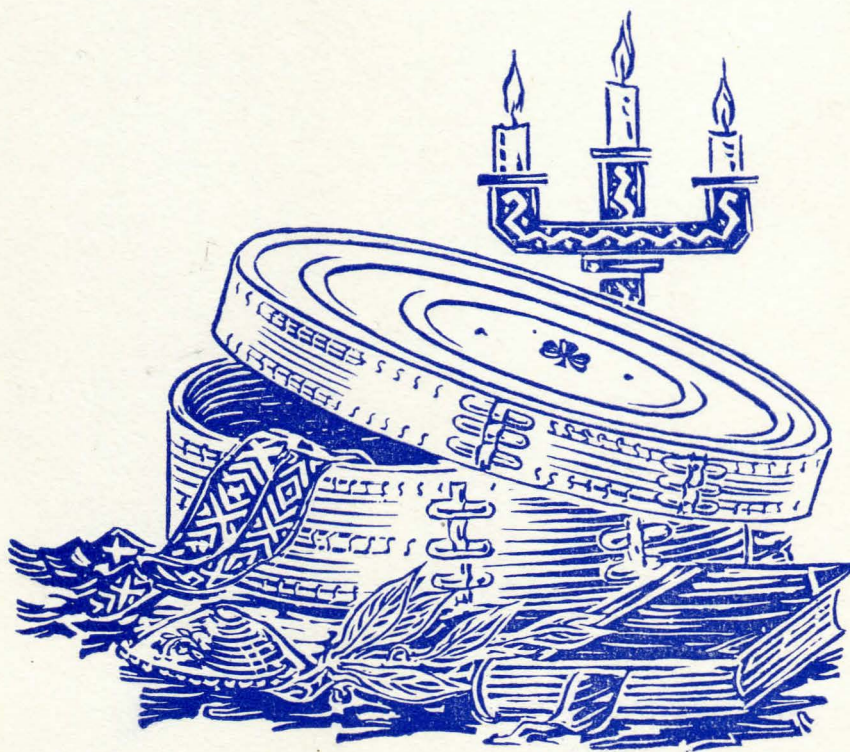

ESIEMA VEIMEVAKK

*

S A A T E K S

Eesti esiema vabaduse- ja koduarmastus, töökus, tublidus, tugev kölbla, vaimuerksus, ilumeel- eks see kõik ole pärand ta lastele, lastelastele põlvest- põlve.

See võidelnud vabaks meie rahva, varjanud vabadust, andnud jõudu taluda raskusi võörsilgi.

"ESIEMA VEIMEVAKK" tahab olla eesti tütarlastele kirjatud kirstuks, milles talletatud esiema kalleimad aarded.

Vöörsil viibivad noored on tänumeeles röömsad, et neile antud võimalus pögusat pilku heita esiema veimevakka ning tutvuda ta sisuga.

"ESIEMA VEIMEVAKK" on meie kultuuritegelaste- nõortesöprade kauneim kink eesti tüdrukuile gaidisöprusingis nende II Suurlaagriks. Kaane joonistanud kunstnik Westenberg.

Eesti gaidide siiraim tänu kõigile, kes säästnud need aarded kodumaa tulevaste päevade õnneks.

EESTI GAIDID ROOTSIS

Löikuskuul 1952.

Bernard Kangro
EMA RÕIVAKIRSTUL

Näen tolmu pööningu hämaras
üht säravat valguse laiku:
imbub kirjatud kaane alt pühapäev,
täis kuivanud ploomide maiku.

Küll punane lõim virab viledalt
läbi tammistest soapiidest,
koirohu ja vanade aegade hõng
üles kerkib koltunud riidest.

Sää! kõige pääl, kas ei valenda
tükk sinilillelist siidi? -
Jah, selles kleidis sind, ema, kord
ju altari ette viidi.

Ja kattis see joonik söba kord
su noori kumeraid õlgu. -
Kuid palju sest röömust sa tagasi said,
mis andsid teistele-võlgu?

Mis märgid need higirätikus,
tuhmid laigud pleegitud linas? -
Palju suvesid tagasi linanurm
sulle õilmetes vastu sinas.

Kes suudaks neid kirju küll lugeda
sini-punastest pulmavöödest?
Sees mustad lõngad kedratud
pikist valu ja vaeva öödest.

Ah, aastate kangas, sõrmede all,
löö lahti ja kokku vanu!
Särab kirstu põhjast kaalide alt
höbelitrites mõrsjatanu.

Ah, keerle, aegade kerilaud,
meelislõngad uuesti kerii,
et jälle neis muistsetes kambrites
lööks lõkkele röömus veri!

Seo puusale rõhud, et pörandal
võiks kuulda su nõtket sammu!
Ei ole veel ilud kadunud,
mis oli nii ammu, nii ammu.

Sõlg kinnita kõvasti rinnale,
et kiikudes maha ei kuku!
Nii kõrgele kiigu, et manala uks
käiks igaveseks lukku!

Siis äkki näen säravat liblikat
 mööda lendlemas tahmasest ruudust...
 Ja ma langen silmili kirstule,
 näen noorust ja armu ja truudust.

Su valget, säravat rätikut
 kui lippu näen lehvimas tuules.
 Ah ema, on sellest pögus helk
 su poja tumedas luules!

Gustav Ränk

VANAEMA

Eesti gaidid on palunud mind kirjutada nende raamatusse midagi esiemadest endisaja Eestis. Ulesanne on avatlev, aga raske, igal juhul nii nõudlik, et ma selle kallale praegu küll ei julge asuda. Et ma aga sellele lahkele palvele ka täiesti ei öelda ei saa, siis katsun selle asemel mõne joonega ise loomustada oma vanaema ja seda aega, mil ta oli veel noor. Küllap see, mis mul on öelda vanaemast, käib ka paljude teiste eesti vanaemade kohta.

Kõigepealt oli ta ema, sest muidu ei oleks saanud ta olla vanaema. Teiseks oli vanaema perenaine, sest ta elas talus. Olla aga ema ja perenaine Eesti talus möödunud sajandi teisel poolel, tähendas mitukorda suuremat kooramat ja kohustusi kui tänapäeva taluperenaised või eesti emade noored järeltulijad seda üldse oskavad kujutleda. Iseäranis ses kodumaa esas, kus elas minu vanaema, ei tähendanud perenaise seisus mingit erilist eesõigust talu töödest ja kohustustest vabanemise suhtes. Otse vastupidi: vanaema aegsel taluperenaisel oli teiste pereliikmetega võrreldes tihti kahekordne koorem kanda. Eriti suvisel heinaajal ja viljalõikuse puhul, mil üks töö teisele päris looduseseadusliku järjekindlusega peale surus, tuli ka perenaisel ühes teiste pereliikmetega päevade kaupa väljas töö juures olla. Perenaise erikohustused, söögivalmistamine ja loomade talitamine tulid täita nii muuseas, tihti uneajast või neist tundidest, mis kõigile teistele olid vabad. Kui talus oli suuremaid lapsi, siis tuli neil täita perenaise ülesandeid, kuid mure ja vastutus jäid ikkagi ema kanda. Vanaema rääkis tihti, mällis: südamevaluga ta õhtuti heinamaalt koju tuli, et kuidas on kõik kodus, kus kõige vanem on 12-13 a. kõige noorem aga alles hällis. Seal kohas, kus vanaemal tuli viimastest aiamulgust üle ronida, on ta taotsenud tõusta aia peal püsti ja vaadata kas kodukatust ikka paistab. Kui kergesti võis tuli kuiva ilmaga laste käest valla minna!

Et vanaema muredest ja töökoormast õiget ülevaadet saada, peetagu meeles, et ta elas ajal, mil perenaine täiskasvanud laste või ümmardajate abiga pidi hoolitsema terve pere kehakatte eest. Kõik riie, mis tarvitati ülikondadeks, tööriieteks, alus- ja voodipesuks, kõik sukad-kindad ja osa jalanõusidki valmistati otsast lõpuni kodus, ning tihti valmistas perenaine ise lihtsamad riietusesemedki, eriti lastele. Sellele tegevusele kulus kõik pimedam aastapool, sügis, talv ja varakevad, esiteks linu harides, lõngaks keerutades, villu kraasides, kedrates ja siis kevadpoole kangast luues ning kududes. See tähendas suurt ja katkestamatut tööpinget, kui mõnda asja ei tahetud lohakile jätta. Terve talve kostis talutubadest vötkide monotoonne laul ja kevadtalvel kangaspuude lõksumine. Kuid see polnud veel kõik: oli harilk nähe, et naine külatänaval liikudes, karja saates, lambaid pesema minnes või ka linnareisil vankril istudes alati midagi kudus, sest sukki-kindaid kulutas pere alatasa.

On täiesti endastmõista, et asjad, mis nii suure ajakulu ja vaevaga olid valmistatud, omasid inimese silmis ka hoopis erilist väärtust. Kõigepealt püüti need valmistada tugevad ja vastupidavad, just nagu igaveseks ajaks.

Ja polnudki haruldane see nähtus, et tütar päris emalt riideid. Aeg ei rutanud nõnda kiiresti nagu tänapäeval ja riidemoed püsisid aastakümneid muutumatu. Omakäega valmistatud asjadel oli oma otseväärtus, mis nagu kallist varandust hoiti aastast aastasse, kas aida laetala külge varna riputatuna või kumerakaanelises, kirjus kirstus.

Vanaema avatud kirst jääb mullegi elamuseks, millele hilisemast elust teist võrdset on naljalt kõrvale panna. See kirst avanes lastelaste juures olles väga harva, kuid need üksikud juhud on selle eest kogu eluks meelde jäänud. Kõigepealt tuli kumera kaane alt nähtavale suur värviline piibliplilt, mis kujutas rikka mehe ning vaese Laatsaruse saatust teises maailmas. Siis hakkas nina tundma lõhnu rohtudest, mis vanaema oli kirstu asetanud koide surmaks. Ja kui siis lõpuks olid möödas need esimesed üllatused, siis peatus silm riidelademetel, mille vahele ja peale olid asetatud kirjukaanelised vakkad tanude, rätikute ja ehteasjadega. Neid viimaseid sai ainult näha, mitte katsuda, ja ka näha ei saanud niipalju nagu oleks tahtnud!

Vanaema ajal oli veel teisi püsivaid väärtusi, mis nüüd üsna odavaks on muutunud. Uheks niisuguseks väärtuseks oli raamat või trükisöna üldse. Osalt tuli see muidugi sellest, et esimene raamat, millega rahvas oli tutvunud, oli ju piibel, see püha, õige ning muutmatu. Ka teised trükitööd omandasid nii siis midagi piibli väärtusest. Osalt on aga lugupidamine raamatu vastu seletatav sellega, et lugemisvana oli ääretult vähe. Tavaliselt piirdus see taluperes piibli, lauluraamatu ja kalendriga. Minu vanaema kodu oli aga ses asjas juba üsna rikas, sest seal leidis peale mõne enam või vähem ilmaliku "juturaamatu" mitu aastakätku kokkukõidetud "Eesti Postimeest". Neist jätkus veel minugi kodusse ja oma esimese orientatsiooni maailma asjades olen saanud seetõttu "Postipapa" häälekandjast.

Kuid üle kõige muude väärtuste oli vanaema silmis suurim siiski oma kodu. Kuigi see kodu nõudis talt palju, oli ta siiski valmis andma veel enam, et seda ainult hoida ja kasvatada. Vanaemale langes veel see õnn osaks, et ta nägi Eesti riigi sündimise. Ja tal oli ka õnn viimasele puhkusele minna ajal, mil ta järeltulijad noores vabariigis elasid veel iseseisvat elu.

Oskar Loorits

MILLES ON EESTI NAISE SUURUS

Järjest enam taganemas on see omalajal üsna üldine eelarvamus, et k u l t u u r i aktiivsed loojad on mehed, kuna naised on pigem kultuuri passiivsed vahendajad. Tegelikuses on küllalt kogetud, et mees ja naine on enam-vähem võrdsed kultuuriloojad, ainult igauks osalt oma erinevas sektoris. Naine on kõrge kvaliteediga loov k u n s t n i k oma arusaamade ja annete, maitse ja ilumeele rakendamisel rõivastuses, toitlustamises, kodu sisustamises, käsitöis jne., kuna laste k a s v a t a j a u a iga ema täidab otse saatustmäärava tähendusega kutsumust oma hõimu igivana kultuurikontinuiteedi ja v a i m s u s e pärijana ja meisterliku edasipärandajana ühelt sugupõlvelt teisele.

Ainuüksi juba k u l t u u r i k o n t i n u i t e e d i asendamatu teostajana on eesti ema oma rahva p ä ä s t j a k s olnud läbi raskemate katsumusaegade. Aga eesti naise osatähtsus ei paista ajaloo valgustuses nii heredalt silma võib-olla sellepärast, et eesti naise endamaksmapanutung on mehe omast tavaliselt nõrgem ja naise eneseteostus ei kaldu nii isikupäraseks kui mehel. Eesti naise suurus on selles, et loob anonüümselt ja kasvatab kaudselt, inspireerib mehi tegudeläe ja j u h i b k o g u e l u p r o t s e s s i n i i, e t s e d a e i m ä r g a t a g i. Jäägu austus ja tunnustus neile, kes seda egotsentriliselt enam vajavad, - eesti emale on olulisem, et aga k o d u ja l a p s e d kosuksid ning areneksid, eesti naisele on peaasi, et aga töö ja ettevõtted saaksid paremini tehtud, kohused ja ülesanded ülimalt täidetud, raskused ja mured vapralt ületatud, arusaamatused ja vastolud osavasti lahend-

datud, kokkupörked ja häving ettenägelikult välditud, elu aina väärtuslikumaks ja loomingurikkamaks suunatud. Väikluse ja närususega selliseid elu- ja kultuuride aal ei saavutata- need eeldavad hingelist suuruat, vaimset avarust, käitumise ja kohtlemise leebust. Need eeldavad andumust, eneseohverdamist ja teadlikku enesesalgamist selleks, et saavutada suurimat edu ja kõrgemat taset oma perekonnale ja kogu oma hõimule. Nii allotsentriline suhtumine on eesti naise õilsama armutu ngi innustajaks igatsuste ja unistuste, nägemuste ja elamuste sfääridesse, kus armastus muutub sageli müstiliseks ja saab panteistliku värvinguga usulise kiirguse, täis selginud enesevalitsust ja südamesügavusis löömavat püha ekstaasi.

Usk inimese surematu sse mitte iga isikliku üksikhinge, vaid kogu soo ehk hõimuhinge kui põlvest põlve püsiva vaimujõu kaudu on andnud soomegrilastele määratud tuge eluvõitluses. See os tunnetamine kogu oma hõimuga on leidnud igavesti jatkuva kehastuse ema armastu ses, mis haarab oma hõlma ja tõlgitseb kõigi last ja hõimlaste kokkuku ulu- vust minevikus, olevikus, tulevikus. Usna üks kus me ka asuks ime- kas Rootsisis või Siberis, kas vabas Ameerikas või kannataval kodumaal raudeesriide taga- hõimuhing ühendab meid kõiki kindlamaks tervikuks kui raadiosaated ja eesti ema eest palveid ei suuda tõkestada ükski terroriga diktatuur, vaid eesti ema hardad palved omaste eest mõjuvad läbi aja ja ruumi, annavad meile alati ja kõikjal sisemist jõudu vastupanuks, lohutavad ja julgustavad meid, kinnitavad meie usku töö ja õiguse võidusse, ühendavad meid kõiki eestluse hävimatuks ja hävitamatuks tervikuks.

Julius Mägiste

ISA MAA JA EMA KEEL

Lustakas eesti skaudipoiss ja vilgas gaiditüdruk, neil on laias maailmas, kaugel kodumaast, päransilmi palju ilusat vaadata ning kikkiskõrvu palju huvitavat ja hääd kuulda. Peab möönma, et kui meie vanemad kõneleme oma väikesest Eestist ja oma väikerahva eesti keelest, millede vastu muu maailm tunneb nii vähe huvi, me võime muutuda mõnikord igavaks ja meie sõnad võivad tunduda kulunuina. Sest meie poista ja tüdrukute isiklikud mälestused oma sünnimaast kattuvad pikapäale unarustolmuga ja kõige nooremail, praegu alles esimesi koolisamme astujail, kes on võörsil sündinud, pole isiklikke muljeid Eestise üldse olemaski, vaid kogu käsitus Eesti ilust ja armsusest põhineb ainult vanemate muinasjututaolisil vesteil ja kirjasõnast loetul. Aga just sellepärast me vanemad ei väsi kas või tüütuseni oma noortele jutustamast ja kirjutamast Eestist, kust oleme tulnud ja kuhu kõik korra peame tahtma tagasi minna. Vaadake, kuidas näiteks meie truud koduloomad kiisu ja kutsugi ripuvad oma kodu küljes, kuidas nad sellest lahti kistuina sinna tagasi igatsevad. Kas siis meie, inimesed, oma teada looduse ja maailma valitsejad, tahame tõesti olla neist viletsamad ja omaks võtta naeruvääse juhtmõtte" kus köht, sääl kodu"? Need sõnad, milledega noortesse istutatakse armastust oma kodumaa ja emakeele vastu, ei kulu kunagi. Need on nagu teemandist, mis puurib läbi kõvima gi metalli. Ent kodumaa ja emakeele noortesse istutamiseks tarvitata vail sõnadel ongi palju kergem töö kui teemandil: nad ei puuri metalli, vaid pehmeid ja vastuvõtlikke ning terveid eesti noorte meeli ja mõtteid. Eesti skaudi- ja gaidiliikumise suur edu paguluses, sini-must-valge lipu ümber koondunud eesti noorte ridade pikkus ja tiheus ise näitava, et meie noorsugu ripub kodumaa ja emakeele küljes niisama visalt kui meie vanemadki.

Kui nüüd meie noored kodumaa ja eestikeelse kultuuri tähe all kogunevad suurlaagrisse, siis võivad nad seda teha kindlas teadmises, et nad esindavad üht Vana hää Euroopa vana kultuurrahvast. Et nende esivanemad on siin Lääne- mere ääres juba aastatuhandete jooksul kündnud ja külvanud mitte ainult põldu,

vaid ka vaimseid väärtusi, ja on olnud alati valmis relvaga käes kaitsma oma vabadust ja seda, mis on olnud nende vaeva vili. Ja et noorte õigus ning kohus on seda tööd ja võitlust jätkata. Sellepärast, et me oleme väikerahvas, ei luba me endid mõnitada. Meie väiksus on tingitud esmajoones sellest, et meie kodumaa asetseb Ida ja Lääne rajamail, ja et meie kõige paremaid on tohutult langenud meie endi vabaduste ja läänelise kultuuri kaitsel. Rahvuse elujõu möödupuuks ei ole kaugeltki mitte alati ta suurus samuti nagu loomariigiskisus pole kaitsnud kedagi hävingust ega väiksus tähendanud hukku, Hiiglast mammutit leidub veel ainult luukeredena rikkamate muuseumide jaoks, kuna paljud vähemad loomaliigid ei tarvitse tunda mingit hävingu hirmu.

Meie läänelised kultuuritraditsioonid peegelduvad ka selles, et meie keeles niisamuti kui enamikul läänerahvail meie päritolumaad, kodumaad, kutsutakse i s a m a a k s, ja kodust keelt e m a k e e l e k s. Väga loogiliselt: kodumaa on i s a m a a, isalt päritud maa, ja kodune keel- e m a k e e l, emalt õpitud keel. Need on kaks mõistet, millel peamiselt põhineb iga rahvuse olemasolu. Meie praegune väljaspool Eestit elunev sugupõlv on ajutiseks kaotanud oma isadelt päritud maa. Teame kuidas selle maa vabastamise pärast praegu käib võitlus. Ka meie skautide ja gaidide ilusad rivid võtavad omade vahenditega osa sellest võitlusest ja selle võitluse õnnestumise kõige kindlamaks garantiiks on just see, et noored, ka põlvepikused, liituvad võitlusrindesse. Mitte selle kaudu, et kõige vastu, mis meie ümber on võõrast, olla vaenulik ja väljakutsuv, vaid sel teel, et kõike, mis on meie oma, kalliks peetakse, ja võõraidki õpetatakse meie kodumaa-armastust hindama, mõistma ja toetama. Skautismi rahvusvahelise sõpruse idee on suur jõud ka meie võitluses, kui teda õieti rakendatakse, nagu ilmsesti seni on tehtudki.

Praeguses olukorras, kui oleme peagu ilma oma isamaast, sellest ühest kaksikosalisest rahvust kooshoidvate tegurite paaris, on eriti selge, kuidas meil tuleb klammerduda oma e m a k e e l e, teise meid alalhoidva jõu külge. Emakeele kallikspidamisele manitsevad sõnad ei tohi nüüd kuluda, need peavad olema kui teemandist. Igasugune jutt sellest, nagu oleks eesti keel halvem teistest, on hoopis alusetu. Meil ei tarvitse oma keele ülistuseks meelde tuletada Fählmanni vana müüti keelte keetmisest, kus Vanaisa keeltepajast eesti keel kõige ees välja tuli ja sellest oma nimegi sai. Meil pole ka vajadust väga uhkeldada selle teadmiselega, et eesti keel kunagi keelte ilu võistlusel oma lausega " sõida tasä üle silla" tuli aukohale. Meil on käegakatsutavamaid, vähem hooplevaid teid oma keele väärtustamiseks. See on keel, milles nagu iga teises euroopalises kultuurkeeles, saab sõnastada kõik kõrgeimadki inimlikud tunded ja mõtted. Eesti paremate kirjanike teostes ja Tartu ning Tallinna ülikoolide kateedreil on teda vaetud ja leitud olevat täisküpsse iseseisva natsiooni täiseuroopalise kultuuri sisu oivaliselt edasi andma. Kui keegi peaks eesti keele pärast häbenema, siis ei saa seda pidada muuks kui vaimunõrkuseks või tuleks sellest järeldada, et ta pole vaevaks võtnud keelega kobralikult tutvuda. Ent noori peab eesti keelega muidugi loomulikult kõigepäält siduma teadmine, et see on emakeel, emalt päritud keel. Kui isa kõige kallim pärand isamaa on ajutiselt kaotatud, on selle ema pärandi hoidmine ja hellitamine seda käskivam kohustus. Skaudid ja gaidid, kellede määrustes on mõned read vanematest, teavad ütlematagi, mida see tähendab. Ema just on see, kes iga kasvava noore elus mängib kõige otsustavamalt ja juhtivamat osa, ja sellepärast ka tema pärandi kõige kallim, kadumatum osa emakeel ei tohi langeda kadumaminnalaskmise ohvriks. Kuidas seda ema pärandit säilitada, sellest pole vaja pikalt rääkida: kodus emaga sedasama keelt kõnelda, mis temagi kõneleb, haarata kinni iga võimalusest emalt õpitule raamatuist, eriti hääst kirjanusest väsimatult juurde õppida ja skaudina-gaidina oma sõprade ringis panna rõhku eesti keelele.

Meie emade keele säilitamise programm pole kuidagi mitte utoopiline, kui seda kõik tõsiselt võtame. Välismaail ringi liikudes kohtame tihtipäält kaasmaalasi, kes on aastakümneid olnud eemal kodumaast ja kõnelevad ometigi veel laimatult puhast eesti keelt. Meie laialt tuntud kontrabassikunstnik L. Juht näiteks, kuulatagu ainult, kui mahlakana on tema suus veel alal hoidunud ema-

Aga teame ka, et tema lemmikpalaks ta suurel pillil on " Ema süda". Ema keel ja ema süda- neile mõteldes säilitame meie teisedki kõige kindlamini oma keele ja meele.

Juhan Aavik

EESTI RAHVALAUL- MEIE RAHVUSLIK AARE

Eesti muistend jutustab Laulujumalast VANEMUISEST ning laulu ja mängu elustavast mõjust järgmise kauni loo:

" TAARA saatis VANEMUISE maa pääle- siia ilu ja õnne tooma. Kuhu Vanemuine astus, sinna kasvasid lilled ja ta pää kohal laulsid linnud, kuhu ta istus, sinna tärkasid puud ja pöösad ning hakkasid tuhandeil keelil ilmutama Laulujumala nõiduslikku mängu. Ja kui ta pani helisema oma kandle, siis lõpetasid loomad oma tegevuse ning jäid kuulutama Vanemuise sütitavat laulu ja mängu ning igaüks sai sellest oma vastuvõtu võime järele oma iseloomuliku häälekõla. Isegi kalad pistsid pääd veest välja, kuid unustasid kõrvad vette, ei kuulnud Vanemuise ilusaid viise ja jäid tummaks. Laulikud pärisid Vanemuise laulust kaunima osa. Ainult inimene sai kõigest aru, sellepärast tema laul tungibki sügavamasse südame põhja ja tõstab inimhinge jumalusele lähemale. Ja Vanemuine laulis taeva suurusest ja maa ilust, inimeste õnnest ja õnnetusest. Kaua kõlas see jumalik muusika eesti poegade ja tütarde kõrvus. Kõndisid nad püha hiiemetsa varjus, siis mõistsid nad selle sügava kõhinat, jõe vulin täitis nende rinna röömsa julgusega, ööbiku laul pani nende südamed sulama ja lõokese lõbusad viisid tõstsid nende mõtted Taara kodadesse. Siis paisis neile, nagu kõnniks Vanemuine oma kandlega uuesti läbi looduse."

Nõnda jutustab see kaunis muistend. See on luuleline ja oma tundesoojusega liigutav. Kuid kas ei väljenda see ühtlasi kujukalt, millise sügava tähenduse ühenduses loodusega omab laul ja mäng rahva hinges.

"Kalevipoja" esimene laul ütleb:

Lausa tõuseb laulu ilu
Kui see päike pilve paisust,
Ajab meele ärkamaie,
Mõtted lustil mölkumaie.

Ilumeel oli see, mis paisus ärksamate inimeste hinges ja pani südamed süttima. Selle väljendusena tekkis rahvalaul- seotud sõnas- oma kaunikõlaliste alliteratsioonidega ja meloodias- oma siiralt ülla viisiga, mis on värskendav ja puhas nagu karastav allikavesi. Vaimsemad üksikisikud oma luulelises mõtte- mõlgutuses improviseerisid sellaseid laule, olles nõnda loojaks kui ka ette- kamdjaks- levitajaks. See nakatas naabreid, kelledest paljud omasid samuti sooja südame ja tundsid endas Vanemuise vaimu süttimist ning said samadeks tundmata loojateks- laulikuteks.

Nõnda võib ette kujutada eesti rahvalaulu tekkimist ja sündi ürgsetel aegadel ja nõnda arenes see aastakümnete ja -sadade jooksul õilsaks rahvuslikuks harrastuseks- traditsiooniks, mis on kestnud meie aegadeni ja mis peab ka edasi kestma. Kodu-Eestis pumbatakse nüüd rahvale hoopis midagi muud sisse. Ja kuna see toimub sunniviisil, siis loodetavasti ei jää sellest kuigi palju püsima. Sellepärast meie kohus ja õilis ülesanne on hoolitseda selle eest, et kõikjal vabaduses viibivas eestlaskonnas meie siiras rahvustunne ja selle tähtsaim väljendaja- eesti rahvalaul ei kustuks, vaid vastupidi- säiluks, areneks ja levineks.

Kui ma olin väiksekene,
Kasvasin ma kannikene.
Ema viis hälli heinamaale,
Kandis kiigu kesa pääle,
Pani käo kiigutama,
Suvilinnu liigutama.

Sääl siis kägu palju kukkus,
 Suvilindu liialt laulis.
 Kõik ma panin paberisse,
 Raiusin kõik raamatusse.

Mida väljendavad need rahvalaulu sõnad? Nad väljendavad seda, kuidas eesti ema oma maimukesele juba hällis olles rahvalaulu sisendat, kuidas loodus ise lapsukest sellega innustab ja seda armastama sugereerib.

E e s t n a i n e - e e s t i e m a on see päämine tegur, kes rahvalaulu säilitab, arendab ja põlvest põlve edasi kannab. Selles võisin ka isiklikult veenduda oma rahvaviiside korjamise reisiridel Lõuna-Eestis. Need minu noorpõlves sooritatud ekskursioonid olid mitmeti huvitavad rahvaelu tundmaõppimise poolest üldse, erilist võlu pakkudes aga sellega, et ma võisin lähemale pääseda rahvalauliku hingeelule, nendega sõprust sõlmida ja seda nautida.

Rahvalaulikud on päämiselt sellised inimesed, kes ei pane miskiks proosalisi elumuresid ega arvesta palju nendega, vaid on suutnud alal hoida oma noorusliku elutunde. Nad on röömsaloomulised optimistid-idealid, kes võtavad elu nagu linnuke oksal. Nad armastavad ilutseda ja on selles siirad ning neid võib leida peagu ainult lihtrahva vaesemast kihist. Kui sa oled suutnud võita ta usalduse, siis sulab varsti ta hing, ta sukeldub oma nooruse romantikasse ja siis hakkavad voolama laulud. Ta satub nagu ekstaasi ja laulmine muutub nagu mingisuguseks rahvuslikuks rituaaliks.

Vaatamata tsivilisatsioonile, mis vanu rahvakombeid unustusse matab ja eluviisi nagu ühise liistu pääle püüab niveleerida, leidus tollal ja hiljemgi veel küllalt sellaseid leelosangareid, kes rahvalaulu suure innu ja armastusega harrastasid. Vanasti oli see peagu kõikjal levinenud ning moodustas traditsioonilise ja auväärse kultuse.

Nagu juba mainisin, on rahvalaulikud päämiselt naised. Sellaseid tähelepanekuid leidub ka teiste rahvalaulude korjajate aruannetest. Meeslaulik on palju haruldasem, kuigi neidki leidub - rohkem aga küll pillimängijate hulgas: torupill, kannel, sikusarv, lehepill jne. See on jälle nende ala.

Naiste domineeriva ülekaaluga on seletatav ka naiseliku temaatika rohkus vanas rahvalaulus. Ainult üksikud ja enamasti trallitava iseloomuga laule leidub jälle meeste oskuses.

Muidugi harrastasid vanalaulu öitseaajal laulmist enamasti noored neiud, välja arvatud mõned teatud kommetega seotud laulud, milliste käsitlejaiks olid kombekohaselt vanemad naised. Ütleb ju laulgi:

Illus om nooren ilutö,
 Latsepõlven lauliskölö...
 Kui vanas saad- ei vallatö,
 Naisepõlven ei nallatö

Nüüd, vana rahvalaulu väljasuremise tunnil on loomulik, et viimased mõistjad kuuluvad enamasti juba vanemasse põlve.

Pole ka huvituseta siin kohal kuulda, mida ütleb toleaeegse eesti laulu kohta baltisaksa kirjamees kultuuriloolane, endine Põltsamaa õpetaja Hupel enam kui 150 a. tagasi. Ta kirjutab: "Tähtsama osa oma jõudeajast pühendavad nad laulule ja pillimängule, laulmine kuulub päämiselt naissoole. Pulmadel on erilised naised laulmas (kaasitajad-J.A.), kuid häälitsevad ka meesisikud kaasa, niipea kui joogid on röömu üldiseks teinud. Põllutööl, oma mändudel ja mujal kuuldu ainult piigade heledat laulu üldise mõnu levitamiseks. Paljud omavad häid lauluhääli ja loomulikke eeldusi laulmiseks - eestlased rohkem kui lätlased."

Kuna see kirjeldus tuleb erapooletust sulest, siis pole põhjust kahelda selle objektiivsuses.

Kui sügavale laul ja pillimäng vanade eestlaste hingeelus oli juurdunud, seda tõendavad osalt juba eeltoodud näited ja rahvalaulude tsitaadid. Ogu lubatud esitada veel mõned näited "Kalevipojast" ja "Vanast Kandlest", millistes ülistatakse laulu võimu ning mõju:

Kui mina hakkas laulemaie,
 Laulemaie, laskemaie,
 Halli lindu hõiskamaie,
 Künnilindu kuulatama.
 Ei siis saa küla magada,
 Küla orjad uinuella,
 Küla poisid poolta unda,
 Küla naised natukesta.
 Küla tõuseb kuulamaie,
 Vabadikud vaatamaie,
 Rikas rehe katukselle,
 Sandid sauna harja pääle.
 Küla kuuleb künnismaale,
 Küla lapsed laastusmaale,
 Küla poisid pohlasmaale,
 Küla naised naarismaale.
 Siis jääb kubjas kuulamaie,
 Viisi valda vaatamaie,
 Saksad servi seisamaie,
 Isandad imestamaie.
 Kuhu hääli kuulunekse,
 Sinna metsa murdunekse,
 Ise puud pinuje lähevad,
 Halud ristuti ajavad.
 Lood olla võtnud lutsu suusta,
 Laulud latiku ninasta,
 Viisid kiisa keele alt.
 Hüüa vastu, hiisi suuri,
 Laula vastu, laasi laia,
 Kuku vastu kuusemetsa,
 Paugu vastu palgimetsa.
 Minu hää hääle vastu,
 Lahedama laulu vastu,
 Vibedama viisi vastu,
 Kumedama kurgu vastu!
 Pill on hele, pedajane,
 Kannel kõle, kadajane,
 Veel mu heli helembi,
 Veel mu kurku kumembi!
 Küll on laulu, kui ma laulan,
 Küll on viisi, kui ma veeri.
 Laulan mere mäeks,
 Merepõhja paeks!
 Ennem kaogu kadakad,
 Ennem vaogu vahterad,
 Kui mu heli lõppenessa,
 kui mu viisi vähenele!
 Ei mind jõua ohjad hoida,
 Ohjad hoida, kõied kõita,
 Pilved pikadki pidada,
 Taevas laia talitada!

Andestatagu mulle selle tsitaadi liigeses pikkuses! Oleks piisanud palju vähemastki oma näite kinnitamiseks, kuid ma kuidagi ei saanud peatama jääda: liiga vahva ja jõuline oli selle lauliku entusiasm ja liiga võluvad ta väljenduslikud alliteratsioonid. Julgen arvata, et need ka lugejatele sama rõõmu ja naudingut valmistasid. Need värsid on juba ise peagu muusika. Ja kui see on viisi valatud ning need motiivid suurkoori raamis arendatud ja seatud muusikaloomingu pidurüüsesse, siis võib küll arvata, et niihästi selle lauljad-ettekandjad kui ka kuulajad naudivad sama ekstaaslikku ela-

must, nagu nende värsside ürgsed ja tundmatud sangarlikud loojad. Nagu ülaltoodust võib järeldada ja alamal veel rohkem kinnitust leiab, omas laul ja mäng vanade eestlaste juures otse ühiskondliku tähtsuse. See oli nende vaimliseks tiivustajaks ning lohutajaks nii rõõmus kui mures, ühtlasi aga ka saatjaks mitmesuguste rahvuslike komete, tähtpäevade kui ka töö juures.

Mõllal siis lauldi vanu rahvalaule? Selle kohta kirjutab eesti rahvamuu- sika uurija mag. Herbert Tampere, et lauldi kõikjal ja igal sobival ajal. "Laul oli inimese saatjaks nõnda ütelda- hällist hauani". Muidugi oli laul- mine edusam pühadel ja pidudel, mil oli rohkem võimalusi kokkutulemiseks: jaanitulel, mardi- ja kadrisandis käies, talvistel pühadel ja pühapäevil kii- gele ja tsööriplatsile (ringmängudele) kogunedes. Eriti aga pulmades. Kuid ka tööl lauldi: talguil, viljalõikusel, tubastel ketrustööl ja karjas käies.

Lõuna-Eestis osutavad tähtsamaks ja tooniandvamaks laulmispaigaks pulmad oma mitmepäevase kestvusega. Iga tseremooniat saatsid vastavad laulud. Lauli- kuid oli selle tõttu nii peigmehe kui mõrsja poolt. Pulmalaulude värssid lõppe- sid harilikult traditsiooniliste refräänidega "kaske" või "kaasike". See on nähtavasti tekkinud asjaolust, et Kagu-Eestis kutsuti peigmehe poolt lauli- kuid k a a s i k u t e k s, millest tuletatud termin " Kaasitamine", hiljem tähendas üldse pulmalaulude laulmist ning selle kõrval sageli ka igasugust runolaulu laulmist.

Laulikud oma fantaasiarikkuses tarvitavad lauludes sageli ka mitmesuguseid teisi hüüdsõnu- refrääne, nagu "õlle-õllele", "hele-helele", "lee-lee" jne. Viim- masest on tuletatud ka leelo ja leelotaja, mis tähendavad laulu ja laulikut. Millest need moodustised on kõik tekkinud ja mis on nende algpõhjaks olnud- see nõuaks eriuurimusi ega mahu käesoleva kirjutise raami.

Meie kauged esivanemad ja eelmised põlved on rahvalaulus pärandanud meile rikaliku vaimuvara. Sellest ammutavad meie heliloojad rahvuslikku vaimu ja temaatikat, luuletajad koduhöngulist inspiratsiooni ja keele kaunist kõlavust, teadlased rahvaeelu ja -hinge tundmist, poliitikud rahva vaistusi ja elu har- moonilist reegli-pärasust, rahvas oma kogumis aga rõõmu rõkatust, mure lohutust, hinge igatsust ja värskendavat ning tiivustavat moraalset jõudu.

Pidagem seda aaret au sees, säilitagem tulevasteks aegadeks, kaunistagem ja sisustagem oma igapäevast elu selle õilistava ning julgustava vaimuga!

Alma Ambrus

LAUPÄEV EESTI TALUS

Laupäev tõi endaga kaasa alati mitmekordse töö, eestkätt muidugi perenais- le, peretütardele ja kõigile teistele taluelanikele. Seda ei peetud kunagi ras- keks, vaid igauks askeldas ja toimetas kiiresti, et saaks ja jõuaks kõige- ga õigeaks ajaks valmis- laupäevaõhtule. Talvel läks laupäev nagu pisut vaiksemalt, sest siis kuulusid puhastamisele maja sisemised ruumid, kuid suvel haaras see kaasa kogu talu ümbruse. Seda peeti küll väga tuimaks ja loiuks inimeseks, kes võttis pühapäeva vastu kasimata ruumides.

Kodumajapidamise töö oli sel ajal küll palju raskem kui nüüd, puudusid paljud kergendusvahendid, mis nüüd on iseenesest mõistetavad, aga au peab and- ma taibukatele ja hoolsatele pereemadele, kes kõikide olude kiuste suutsid luua meile ilusad kodud ja jätta sealt unustamata elamusi. Ei lähe meelest need suvised laupäevaõhtud talus, mil kogu maja oli küüritud, ümbrus puhtaks pü- hitud, pere saunas käinud- oleks nagu puhastustulest läbi käinud, kõik nagu lõhnas puhtusest.

Oli aga tegemist laupäeval! Esiteks tuli voodiriided kanda välja tuulduma. Tubadel olid valged pörandad, samuti ei armastatud tapeete seintel. Lagi ja seinad pesti kaks korda aastas, iga jõuluks ja jaanipäevaks, muul ajal pühiti neid. Põrand kuulus igal laupäeval küürimisele ja see pidi valge nagu piima- pütt olema. Seda pesti liivaga, enamasti aga seebiperu (jääk kodusel seebi keetmisel) veega või tuha lehelisega, korralikult loputatud külma veega ja

11

hästi ära kuivatatud. Pörand puhas ja kuiv, asuti voodite korraldamisele. Madratsite asemel olid põhukotid. Vähemalt kaks korda aastas pesti puhtaks voodikotid ja uuendati põhud, kõige paremaks täiteks peeti talinisu põhku. Voodipesud olid tavaliselt kaunis jämedad linased, sest neid oli kergem pesta. "Loomadega" pole ma kokku puutunud, kodutalus, neist räägiti ja nendega hirmutati, kuid lähem tutvus puudus. Ühes talus meie ümbruses pidid olema "kerbud". Sellele perele anti ka tublisti pihta, neid naerdi ja pilgati. Kui oli vaja sinna minna, siis anti hoiatus kaasa "ära kerpe koju too!". Muide, alati oldi valvel, et neid ei tekiks. Juba see iga laupäevane põhjalik pörandate pesemine ja koristamine. Ka ei peetud tubades palju ülearuseid asju. Uued riided olid aidas, vanad, kas kuuri all või rehetoas. Kahtlane oli rehetõa pörand, seda ei saanud pesta, sinna raputati aeg-ajalt kustutamata lupja. Samuti oli Muri kahtluse all, nii vahetati temagi kuudis iga nädal põhud. Mõnigi kord pesti Muri lehelisega ja kammiti villakraasiga läbi.

Tagant järele paneb imestama, kui vastuvõtlik ja uuenduste poole püüdev oli meie rahvas enne Vabadusesõda. Kord ilmus "Sakalas" väikene noomitus perenaistele, et nad ei oska korralikult kotist jahu võtta, ei kääri kotisuud korralikult, ajavad jahu pörandale jne. See võeti kohe käsile. Mäletan, et soovitati elumaja seinääred puhtad hoida, korralikult liivaga üle raputada, vähemalt pool sammu maad kogu maja ümbrus, sinna vahetevahel pritsida kreoliini- või karbolilahu kärbeste eemaldamiseks. Siis tegi seda ka kohe kogu küla.

Toitu valmistati lihtsalt, aga maitsvalt. Seda võeti täie vastutustundega. Nüüd ütleb perenaine sageli, et retsept polnud hea, siis pidi perenaine tubli olema. Laupäeva lõunaks oli tavaliselt tangupuder, hea pehme ja natukene sömer, mitte üleliia liigutatud, mis muudab pudru venivaks. Seda söödi peti- ehk võipiimaga. Öhtuks oli muidugi midagi küpsetatud, see lõhnas nii hästi üle kogu õue. Need olid sepikud, karaskid, korbid jne. Oli kombeks teha ka munakooki riivitud hapuleivaga ja joogiks tehti sageli "sima", marjamahla, millele lisati pisut pärmi ja lasti vähe käärida.

Saunata ei kujutatud laupäevaõhtut ette. Suur keris aeti kuumaks, hulk sooja vett, suur tõrs täideti külma veega, teine toober tuhalehelisega. Juukseid ei pestud shampoooniga, vaid lehelisega ja loputati vihaveega, s.o. ämbri põhja pandi kaseviht, valati peale kuum vesi. Juuksed jäid nii läikivad ja pehmed.

Küllalt oli tööd õue pühkimisega, eriti kui õue oli suur. Samuti tuli köblaga lipata köögivilja aeda ja kord üle vaadata, et seal ei ilutseks umbrohi. Korras köögivilja aed kuulus talu lähema ümbruse juurde.

Kui oli tulemas kirikupüha, siis seati vanker korda, toodi uued riided aidad ja vaadati üle, et võiks pühapäevahommikul rahulikult, närvilise ruttamiseta asuda kirikuteele. "Pühitse pühapäeva", siis jaksad töötada tööpäev vadel!"- seda ei unustatud Eesti talus.

Julie Steinmann

KASVATAGE KULTUURI, ARENDAGE HEADUST

Eestlaste hulgas leidub väga palju tugevaid, energilisi ja tarku inimesi, kes teevad au eesti nimele.

Aga, kas on meil ka küllaldasel määral h ä i d inimesi, sellaseid, kellede suhtumine kaasinimesesse on eeskujulik või vähemalt rahuldav?

Utelgem: headust mahuks veel palju meie rahvuslikku ühiskonda kas või ainult antud maa oludes.

Püüdes olla lihtsalt inimlikult head üksteise vastu muudaksime elu palju

kergemaks ja hubasemaks, suudaksime koguda palju rohkem jõudu suurte sihtide saavutamiseks. - Miks meie ei ole siis küllalt head? Sellepärast, et häduseks on tarvis enam jõudu kui kurjuseks. Selleks on vaja k u l t u u r i, s.o. tõelist, sügavat hingeharidust. Kultuur on sädelevalt ilus, aga ta kasvab aeglaselt, kuigi pidevalt. Kultuur areneb koos headuse ja humaansusega inimese sügavaimas olemuses, kasvab aegamööda nagu tihe, haljas muru hea hoolitsuse ja hoidmise juures. Teda ei saa osta ühegi maise vara eest, tema kasvu ei suuda kiirustada tsivilisatsiooni tehnikaimed. Kultuur on inimsüdame soe ja üllas toode.

Afmsad gaidpiigid, teil on õnn kuuluda organisatsiooni, mille ülesandeks on headuse, tubliduse, humaansuse arendamine oma liikmeskonnas. Teid õpetatakse mõtlikult ja arvustavalt suhtuma elu- ja ühiskonnasuhetesse ning hoidma kõigest, mis tõkestaks teie arengut eeskujulikuks eesti naisteks ja ideaalseiks maailma kodanikeks.

Kultuuri ja humaansuse levitamise alal on suuri teeneid kõigi rahvaste naistel. Loomulikult ka eesti naistel.

Teile, noored sõbrad, saab kindlasti osaks suur õnn rakendada oma teadmised, oskused ja kogu oma südamesoojus väga kauni, kuid väga õnnetu vanema-temaa, EESTI, ülesehitamiseks. Too ilus maa on teie maa! Ta vajab teie kultuuri, teie headust. Vajab teie hinge ja südant jäägitult.

Et teil oleks tuua suuri vaimseid kinke tolele mahatallatud, alandatud väikesele maale, teie kodumaale, selleks kasvatage hoolega vaimukultuuri ja arendage inimlikku headust!

L. Kalling- Kant

HARJUMUSEST ENESEKASVATUSENI

Järgnevad leheküljed kasvatusküsimusi on võetud autori poolt tehtud valikul ja kärbetega raamatust "Lapse areng ja kasvatus", ilmunud 1938.a."Looduse" kirj. Tartus, auhinnatud S/A "Eesti Raamatufondi" poolt 1938.a. populaarteadusliku toodangu auhindamisel.

H ä r j u m u s

Inimeste kõnelustes kuuldu järgmist:

- "Olen harjunud enne tööleasumist oma tuba korraldama ja õhutama. Ma ei saa muidu tööd teha, kuigi vahel ei oleks aega korraldustöödeks."
- "Olen harjunud iga päev jalutama, kui üks päev jääb vahele, tunnen, nagu puuduks midagi."
- "Olen harjunud hommikuti vara tõusma."
- "Olen harjunud kiiresti kõndima."
- "Olen harjunud maal elama. Linnas tundub mulle kitsana, nagu oleks vähe õhku," jne.jne.

Harjumus on määratu jõud, mille õige kasutamiset kasvatust kaotaks palju. Harjumus on tähtsamaid kasvatusvahendeid, seejuures ainus kasvatusvahendeist, mida tuleb tarvitada lapse sünnimomendist alates. Ei oleks mõtet imikut käs-kida või keelata, teda karistada ja kiita, teda noomida või esimestel kuudel talle püüda anda head eeskuj. Kuid harjumust saame kujundada juba esimestel kuudel. Harjumuse jõud kasvatusvahendina on tähtis igas eas. Maast-madalast tuleb lapsele anda ja võimaldada õigete ja heade harjumuste omandamist ja väl-tida halbade, ebasoovitavate harjumuste amandamist. Eriti imiku- ja väikelap-

se-eas kasvatuslik raskuspunkt langeb õigete harjumuste loomisele. Harjumuse tähtsus peitub peale kõige muu jõu kokkuhoius. Kui kangur on harjunud süstikut teataval viisil viskama, siis teeb ta seda mõtlemata, mehaaniliselt, see toiming ei nõua talt erilist pingutust. Ta võib samal ajal jutelda millestki muust ja vaadata kõrvale. Kuid algaja mõtleb iga heite juures. Temalt nõuab sama hulk tööd hoopis suuremat jõukulu. Nii on lugu iga töö ja toiminguga. Inimliku tegevuse edu põhjeneb suurel määral otstarbekohaste harjumuste omamisel, olgu siis tegemist vaimse alaga, kõige mitmekesisemate tööliikidega kui ka käitumise ja isikliku esinemisega.

Prof. P.Pöld kirjutab oma "Kasvatusõpetuses": "Harjumuste loomine on teatavate toimingute, tarvilikkude kõlblate või heale suunatud reaktsioonide fikseerimine inimese hinges selle läbi, et nad mehaaniliseks muudetakse, automatiseeritakse. Teatav soovitatav toiming, reaktsioon on niivõrd kätte harjutatud, tema jaoks teed hinges käidavaks tehtud, et tarvis on ainult teadust, kujutlust sellest toimingust või oludest, tingimustest, millistes ta peab esinema, ja kogu hingeline protsess, kõik vastavad tegevusaktid arenevad iseenesest, kogu protsess toimub kohe ilma takistusteta... Harjumused moodustavad meie toiminguis ja talitustes suurema osa. Kõik meie igapäevased toimingud, õiendused põhjenevad suuremalt jaolt harjumustel. Samuti on see ka kõlbla alal. Nii on lugu tööga, käitumisega, nii on lugu enesevalitsemisega, teistele abiandmisega, hädalise aitamisega, sellest keeldumisega, eriti meie suhtumisega töösse, oma kohustustesse, ülesannetesse. Küll juhtub selles teadlikke tahtetoimetusi, kus peame valima, kaaluma, kuid see kõik on võrreldes automaatsete reaktsioonidega murdosa.

Elementaarsed harjumused

Põhiharjumused ühenduses söömise ja magamisega, puhtuse, korra ja rõivastumisega.

I m i k u s ö ö m i s h a r j u m u s e d .

Maaailma sündides vajab laps varsti toitu, et jätkata kasvamist. Teadlik ema harjutab teda teatavate kindlate söögiaegadega. Algul laps nõuab toitu igal ajal, kui ta ärkvel on. Kuid ema, soovides, et küllaldaselt piima kogu neks rinda, et lapse seedimiselundid saaksid vahepeal puhata, et laps harjuks toitu võtma perioodiliselt, annab toitu alles teatava kindla ajavahemiku (näit. 3 tundi) järel. Seejuures püüab ta kindlustada öörahu endale, lapsele, pikendades järk-järgult öist vaheaega, kuni jõutakse hilisemalt paari kuu jooksul 7-8-tunnilise ööpuhkuseeni. Et laps söögiajal ei uinuks ja seetõttu tema toidunorm ei jääks puudulikuks, ergutab ema last sööma ega lase teda söögiajal uinuda, enne kui imik oma toidunormi kätte on saanud. Esimese kuu jooksul peaks laps olema enamvähem harjunud söömise teatavate ajavahemikkude järel. Mõne kuu möödumisel on laps omandanud kindla harjumuse toitu saada ja nõuda kindlatel aegadel. Emal ja lapsel on mõlemal vahepeal rahu. Lapse seedimisprotsess toimub normaalselt ja talle on antud harjumusüks esimesi inimlikest elukorraldusnõuetest- süüa teatavatel kindlatel aegadel, mitte aga kogu päeva läbi.

M i l l a l t u l e b l a p s l a u d a ?

Kui laps istudes sööb ja teda lusikaga toidetakse, - on tal õigus tulla perekonnalauda lõunale. See võib kindlasti toimuda enne aastaseks saamist. Kui materiaalseid takistusi pole, tuleb seks ajaks lapsele muretseda kõrge lapsetool, milles ta istub kindlalt ja parajas kõrguses (nimetatud tooli saab ka madalaks mängulauaks- tooliks muuta) ja mis lapsele sobib söögilaua tooliks umbes nelja-aastaseks saamiseni. Kui pole võimalik tooli muretseda, asetatagu harilikule toolile mõni pingike, mis aitab lapsel ulatuda parajasti laua kõrguseeni. Toitmise ajal last süles hoida on kõigipealt tülikas ja ebamugav. Pealegi ei näe täpselt puhtust pidada. Muidugi ei teotse laps lauas

vee iseseisvalt, vaid keegi peab enda söögiaja edasi lükkama, et väikest aidata. Laps tunneb end perekonna liikmena ja tahab meelsasti lauas istuda. Ta harjub ühtlasi teistega koos süües kiiremalt puhtalt sööma. Siiski võib tekkida üks raskus: laps nõuab toite, mis võib-olla temale pole määratud. Kui lauas on suur valik toite, mis võib-olla temale pole määratud. Kui lauas on suur valik toite, tekib raskusi, siis võib muidugi laps süüa eraldatult. Kuid perekonna tavalisel laual vaevalt leidub lapsele mitteantavaid toite. Suurtel kodustel pidusöökidel aga ei istu kaasa imikud ja väikelapsed.

L a p s e i m ä n g i s ö ö g i a j a l .

Loodagu algust peale harjumus, et laps toitmise ajal muuga ei tegele. Imik laseb ise oma mänguasjad käest lahti, kui ta asub tõsisele tööle, - imema. Istub laps juba ja jätkub tal rohkem jõudu, siis tekib tal võib-olla mõte oma armsat mänguasja käes hoida või lauda kaasa tuua. Kuid seda ei lubata tal, sest laps võib siis hakata söömise ajal mängima. See venitab asjatult pikaks söögiaja ja mõjub eksitavalt.

L a s t e i s u n n i t a s ö ö m a .

Kui laps ei taha süüa, siis pole mõtet meelitamisel ja sundimisel. Ainult kasvatuslikult ebateadlikus perekonnas võib näha sellist pilti, et väike laps lauas nutab ja pillub lusikaid. Ja kogu pere palub ja ähvardab, ehitab taldriku kõrvale kloppidest torne ja laseb automaat-põrnikaid söögilaual jooksmas, et vaid last sööma meelitada. Laps ei taha süüa. Lepitagu sellega: Ärgu antagu talle vahepeal maiustusi ega muud toitu ja järgmisel söögiajal ta sööb. Ärgu tehtagu mingit erilist numbrit lapse mittesöömise kohta. Väikelaps on meelsasti tähelepanu keskuseks ja kui ta on kogunud, et pere tema ümber eriti siis tegeleb, kui ta tõrgub söömast, tarvitab ta seda võtet oma äranägemist mööda.

T a l d r i k t ü h j a k s .

Väikelapse-eas peab laps harjuma taldriku tühjaks sööma. Sellepärast ei tohi lapsele ette tõsta liiga suuri toiduhulki. Tuleb anda vähe korraga, nii et jääb võimalus tarbekorral uuesti ette tõsta. Mitte aga, et ülejäänud toit visatakse minema. Mõnikord juhtub, et laps teatavat toitu ei taha süüa, siis ei peaks teda liialt sundima, sest sundusega allakugistatud toit muutub vastikuks. Et lapses mitte tekitada eelarvamust mõne toidu vastu, peab hoiduma talle seda andmast liiga kuumana või soolasena või vürtsitatuna. Uue toidu puhul ei peaks esitama kahtlevaid arvamusi lapse kuuldes, näit.: kes teab, kas ta seda sööb? - Selline ettenägelik kahtlus enamasti mõjustab last mitte sööma. Teatav valikuvabadus tuleb siiski lapsele jätta. Söök ju täiskasvanugi mõnda toitu meelsamini kui teisi. Pealegi on toidu valiku küsimus enamasti vajaduse küsimus. Päriloomulik on, et väikelaps ei taha näit. rasvast suppi või liha, kuid seda meelsamini sööb karastavat magusat toitu.

K a s o n ö i g e , k u i e m a s ö ö d a b 7 - a . l a s t ?

-Helgi oli seitsmeaastane ja kavatses lähemal sügisel kooli minna. Kuid ema söötis teda alles. Iga suutäie pistis ta lapsele suhu. Ainult joogitassi võttis laps ise. Küsimusele, miks ta nii suurt tüdrukut sööda, - vastas ema: "Laps ei taha ise süüa, ta jääb nälga, kui ma talle ei anna." Selgub, et ema pole õigel ajal last harjutanud ise sööma. Ta on takistanud lapse püüet ise lusikaga toitu võtta ja endale suhu pista. Laps tüdis "võitlusest emaga". Hiljem leidis ta päris mugava olevat, et teda söödeti. Nii jäigi, et ema toitmis juba üle seitsmeaastast last, nagu oleks see imik või anormaalne. Küll aga sai sama Helgi köögikapist toitu kätte ja tegi endale võileiva, kui ema kodus polnud ja lapsel oli "vabadus".

See ema ei teadnud, et laps omandab söömisharjumused märksa varem, kui temale selleks takistusi ei tehta.

- 1-aastane laps joob ise klaasist või tassist.
 - 2-aastane laps sööb osaliselt ise lusikaga.
 - 3-aastane laps sööb kogu toidu iseseisvalt lusikaga.
 - 4-aastane laps pühib ise suu puhtaks, paneb tooli kohale ja tänab käsimata.
 - 5-aastane laps tarvitab kahvlit ja osaliselt nuga. Ta paneb oma suuräti ise kokku. Ta sööb nii, et taldrikult ja tassist toitu lauale ja rõivastele ei satu.
- Ta on omandanud põhiharjumused söömise alal.

E e l k o o l i e a s o m a n d a b l a p s p ö h i h a r j u m u s e d s ö ö m i s e s .

Lapsele on korralikult söömine algul pingutatavaks tööks, mis nõuab temalt hoolt ja tähelepanu. Kuid ühtlasi pakub iga uue võime omandamine talle rõõmu Täiskasvanu peab silmas pidama, millal laps teatavat toimingut tahab ise sooritada. Siis on õige aeg temal seda harjutama hakata.

Juhtub. et laps, olles võimeline korralikult sööma, muutub hoolimatuks, näi. hoiab tassi hooletult, loksutades piima maha jne. Seda tuleb ette sageli 5-7. eluaastani, millal laps arvab, et temale söömine enam mingeid raskusi ei valmista ja et tema on juba nii suur, et ei tarvitse vaadata oma taldrikule ja lusikasse. Siis on parimaks vahendiks saata laps lauast ära eraldatuna sööma. -"Sa ei oska veel korralikult süüa, mime söö üksi". Eraldamine üheks söögiajaks või tarbekorral mitmeks on parim vahend selleks, et teha last hoolikaks ja tähelepanelikuks söögilauas.

Jääb kooliealisel lapselgi omandada juurde mõningaid söömisharjumusi, kuid põhiharjumused peab andma eelkooliiga.

I m i k u m a g a m i s h a r j u m u s e d .

Esimesel kolmel kuul kulutab imik magamisele 9/10 ööpäevast. Aastasel lapsel kulub magamisele üle poole ööpäevast. Magamine on seega tähtsamaid toiminguid ja kasvutingimusi esimesel eluaastal. Milliseid harjumusi tuleb tal selles tegevuses omandada? Esimene nõue- magada öösel.

Esimesel kuul lapse meeled on n.ö. uinavas olukorras, ta vaevalt tajub, millal on pime ja öövaikus. Pealegi pole tal veel kontakti enda ümbruse ja selle korraldustega. Algab harjutamine: kui laps öösel ärkab, ärgu tegeldatagu temaga, ärgu kantagu teda kätel, kui ei taheta kogu pere rahu sedada ja imikule öisi mängutunde või kesköisi karjumisi juurde harjutada. Et imik öösi ei nõuaks süleshoidmist, ei tohi seda harjumust anda ka lapse päeval ärkvel olles. Samuti tuleb hoiduda imiku kiigutamisest nii kätel kui ka hällis. Lapsel olgu magamiseks kõva alusega voodi, mitte häll või pehme ja kergesti vetruv voodi. Ei süleshoidmisest ega kiigutamisest ole lapsel kasu. Need on väärvõtted lapse rahustamise sihiga, mis muutuvad lapsele pahaks harjumuseks ja kasvatajale tülikaks ning liigseks koormaks. Esimese kuu jooksul, hiljemalt paari kuu jooksul, peaks imik omandama anda emale ja endale ööpuhkust. Selle harjumuse loomiseks ärgu lastagu lapsel kujuneda pikki magamistunde enne öhtust magamist. Pigem tegeldagu temaga öhtusel ajal. Siis jääb ta magama soovitud ajal, on küllaldaselt väsinud ja magab rahulikku und öhtust-ööd. Keskööil või pärast seda võib ta ärgata. Siis korraldatakse teda, kuid ei tegelda temaga rohkem kui tarvis. Kõik jääb vaikseks ja pimedaks. Laps häälitseb oma voodis, võib olla nutab- ja uinub lõppeks uuesti. Kolmandast kuust alates võib imik magada 7-8 tundi järgemööda. Seega on saavutatud täielik öörahu.

Järgneb-elementaarsed harjumused puhtuse, korra ja rõivastumisega. Sotsiaalsed harjumused. Moraalsed harjumused.

Gustav Suits

S U U R L A A G R I L A U L

Kui noorelt süda tunneb ihkamist
ja valu elu vaevaga,
ka kibedust, ka vaenu vihkamist,
meil side siiski taevaga.
Kui tuuled, tormidki meid höiguvad,
ei homsest jää me kaugele.
kui töötused kuldsed kõiguvad,
ei rauged me, ei rauged me.

"
Üks hüvedest meil ülim alati,
kõik hinnaks oma hõimule,
kihik noorena ju rinda valati,
las helkima lööb võimule!
Las loidab üles leegi lõkendus,
öövarjud peitu peletab,
küll taganeb kõik mure tõkendus,
silm selget sihti seletab!

Kui jalga ilma otsa kannaksin,
kus ustavad, kus ühendus?
Kui südant päästepalgaks annaksin,
kus armukire pühendus?
Siis Põhja laagri tuli väriseks
koos armsa emakeelega.
Siis OLE VALMIS tuulde käri seks,
siin seotüd harda meelega.

Küll noorelt süda tunneb ihkamist
ja valu elu vaevaga,
ka kibedust, ka vaenu vihkamist,
meil side siiski taevaga.
Kui tuuled, tormidki meid höiguvad,
ei homsest jää me kaugele,
kui töötused kuldsed kõiguvad,
ei rauged me, ei rauged me.

Pärnu-Jaagupi naiseülikonna kirjeldus

(Koostatud H. Kurriku "Eesti Rahvarõivad" ja "Taluperenaine" nr 12
1936 andmetel)

P.-Jaagupi ülikond koosneb punasest peenetriibulisest seelikust, vööst, mustast jakist, selle peal kantavast lahtkraest, 1 rinnarätikust ja kabimütsist. Jaki asemel võib kanda ka liistikut, varrukateta jakki, sär-giga, millele lahtkrae on külge õmmeldud.

Seelikuks kulub 3 meetrit riidet, mis kootakse 4 niie ja 4 tallalauaga atlaspindselt. Suga 90/1. Lõimeks käärida valget puuvillast lõnga nr 24/2 mida kulub ühele seelikule 4 vihti. Riide laius oleneb isiku pikkusest. seeliku alümise ääre kõrgus maast on 25 sm. Koelõngaks on ühekordne peenem villane lõng ja seda kulub umbes 650 gr.

Üks mustrikord kududa järgmiselt.

4 sm roostepunast
5 lõnga tumesinist
3 " roostepunast
4 " helesinist
2 " valget linast
4 " helesinist
3 " roostepunast
5 " tumesinist
4 sm roostepunast
4 lõnga hallikasrohelist
3 " roostepunast
4 " tumesinist
2 " valget
4 " tumesinist
3 " roostepunast
4 " hallikasrohelist

Seelikuriie õmmeldakse tumeda triibu kõrvalt kokku nii, et triipude järjekord ei muutuks. Õmblus jäetakse vasakule küljele, kuhu jääb 20 sm pikkune kinnis. Eest jääb seelikul 12 sm siledaks ja ülejäänud osa kroogitakse ühtlaselt. Selleks märkida riide siseküljele 2 sm vahedega punktid. Neid punkte märgitakse 3-lt realt ja asetatakse korrapäraselt üksteise alla. Punktid tulevad nii märkida, et põhivärm jääks peale ja tumedad triibud kroogete põhja. Siis võetakse pikk nõelatäis tugevat niiti ja korjatakse punktid nõelale, Iga rida kroogitakse eraldi ja tõmmatakse kokku nii, et jääks paras vöömoot. Et krooked jääksid korrapäraselt koidma, selleks kinnitatakse nad seestpoolt ridadeviisi lahtise varspis-tega.

Seeliku ülemine ots kanditakse sirge ribaga, mis valmina jääks mõlemale poole 1 - 2 sm laiuselt. Kant tepitakse masinal kahelt poolt servast läbi, et oleks tugevam.

Kuna seelik on raske ja vajub puusadele, siis õmmeldakse käsitsi kandi alumisse serva riidepael, mis hoiab seelikut paremini ülal.

Seeliku alumisest servast käänatatakse 1 sm sissepoole ja kinnitatakse aedpistel. Siis võetakse 9 sm laiune linane toode-riba, käänatatakse kummaltki poolt $\frac{1}{2}$ sm siise ja tepitakse masinal läbi. Nüüd kinnitatakse see riba $\frac{1}{2}$ sm kaugusel servast seeliku allääre külge. Lai linane toot hoiab seeliku alt kaharana, mis on rahvarõivaste juures nõutav.

Seeliku alumisse serva õmmeldakse veel paremale poole seeliku põhivärvi näpunöör.

Jakk õmmeldakse mustast toimest villasest riidest. Seljaõmblused jäetakse alt 6 sm lahti, kuhu asetatakse kummalgi poole 2 kiilu, nn "häämad". Kiilud on alt enne kitsalt palistatud ja omavahel kokku õmmeldud. Jaki alumine äär pööratakse ühekordselt sissepoole ja kinnitatakse aedpistel. Jaki esiserv kantitakse 4-5 sm laiuse õiget- niiti rihvaga serva koomale hoides nii, et see vormuks rinna järele kumeraks. Käised on kitsad, löige 2 osaline. Kui jakk on valmis õmmeldud, siis kinnitatakse talle nõorkaunistused peale, milleks kulub umbes 9 meetrit punast näpunööri. Kinniseks on jakil all esisurgas haak.

Liistik õmmeldakse täpselt sama löike järele, jättes aunult käised ära ja löigates käiseaugud ümberringi 3 sm võrra suuremaks.

Särgi materjaliks onpeen linane riie. Õlaõmblused tehakse paremale poole ja kaetakse 2 sm laiuste valgetikandiga kaunistatud õlakutega. Õlakud kinnitatakse käsitsi tikkpistel. Särgi esitükil on ees keskel 15-18 sm pikkune lõhe, mis palistatakse kitsalt käsitsi. Kahele poole lõhendikku korraldatakse krooked, samuti on krookeid seljatükil, kus keskkoht ja kaelaaugu kaarjad osad krookeist vabaks jäetakse. Krae on pilutatud ja äärestatakse kahekordse $2\frac{1}{2}$ sm laiuse tüllkrookega.

Varruka õmblemisel jäetakse õmblus kaenlaalt 6 sm lahti, kuhu vahele asetatakse kiil. Varruka ülemine äär on tihedais krookeid. Varruka suus jäetakse õmblus 4-6 sm lahti ja palistatakse kitsalt sissepoole. Varruka suu kroogitakse samuti tihedalt ja värveldatakse 2 sm laiuse värvliga. Värvel on tangidega äärestatud ja valgetikandiga kaunistatud ning õmmeldakse otsa käsitsi tikkpistel. Varruka kinniseks on niidist nõop ja aas.

Kabimüts õmmeldakse seeliku värvi punasest mustrilisest tekisiidist.

Voodriks võetakse mingi õhem puuvillane materjal, näiteks satään. või kretong, alusvormiks paenduvad pappi. Mütsi alumine riie ja vooder lõigatakse löike järele välja, andes kummalige 1 sm õmblusvara juurde. Papposa lõigatakse aga täpsalt löike järele. Papposa kuklatagusele tükile tehakse 2 umbes 3sm pikkust sisselõiget mille servad asetatakse veidi ülestikku ja kinnitatakse tugevasti. See annab kabimütsile kuklatagusele osale tarviliku kumeruse.

Nüüd asetatakse voodriosad vastavatele papposadele, pöörates riide ääred ümber papisevade ja kinnitatakse. See järele paigutatakse esitüki ja kuklataguse osa servad kokku ning õmmeldakse omavahel tugevasti kokku. Pealisriide osad õmmeldakse masinal kokku ja asetatakse siis pappvormile, pöörates riide ääred mütsi sissepoolele ja kinnitades need voodri külge. Kuklatagusel osal, kui ka voodril pannakse alla voldid vastavalt papil olevatele sisselõietele.

Esitüki harjale kinnitatakse $\frac{1}{2}$ sm laiuse plisseega mütsi värvi siidpael, mille laius on 4 sm. Pael kinnitatakse nii, et 1 sm paelast jääb allapoole ja 3 sm ülespoole kinnitusjoont. Esitükile

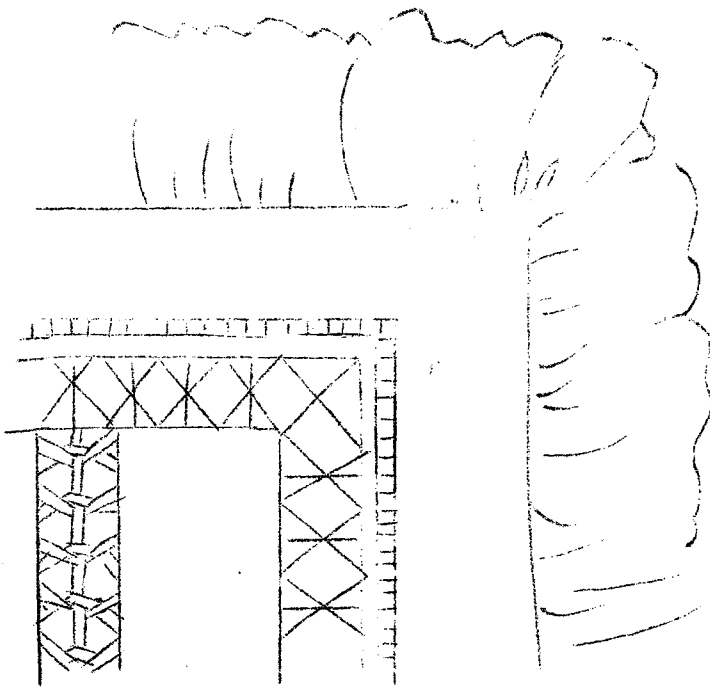
Ümmeldakse veel alla äärde $3\frac{1}{2}$ sm laiune niipits, seda kinnitades $\frac{1}{2}$ sm servast ülespoole.

Kula taha kinnitatakse siidpaelast sidus, mis on 5 sm lai ja mille otsad ripuvad vööni.

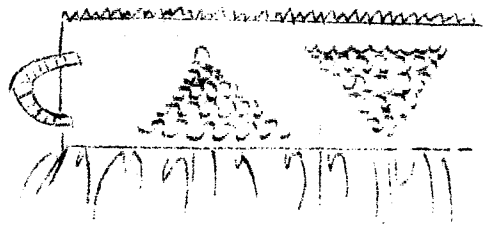
Rinnerätik valmistatakse samast tekisiidist kui kabinütski ja katab täiesti jaki esiservade vahelt paistva särgi.

Ehteks on sölg, millega kinnitatakse lahtkrae kurgu alt.

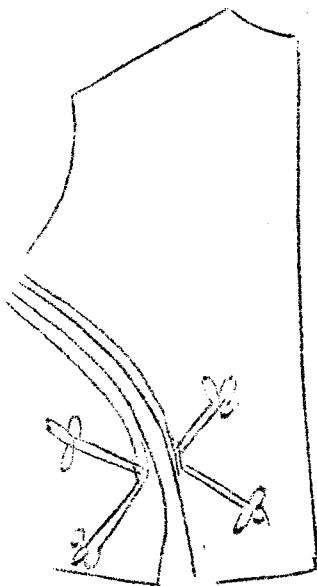
Lahtkrae nurk tüllkrookega

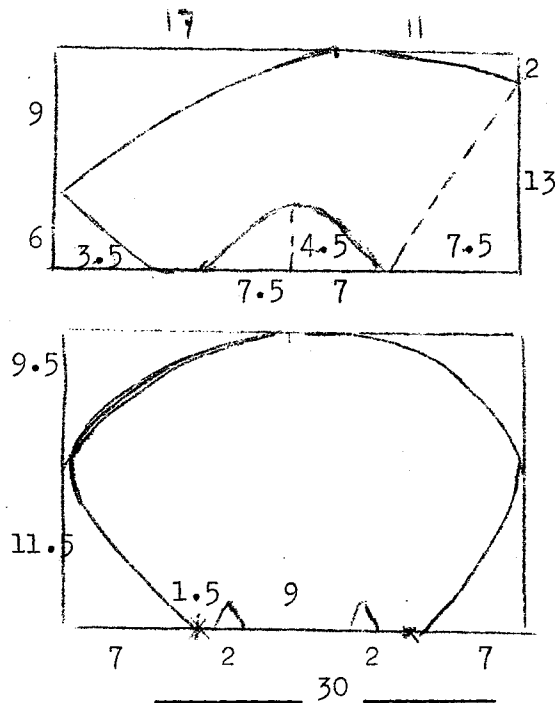
särgivarruka värvel

Kabinütski löige

Kampsuni nõõrilustus seljtükil

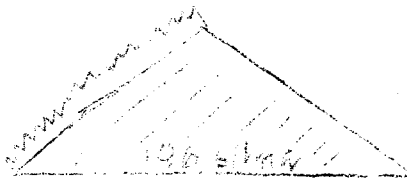
Mõnda Haapsalust ja Haapsalu rätist

Kas leidub meie hulgas mõnda, kes ei teaks Haapsalu omapära? Igal maal, igal linnal oma kuulsus, enda omapärasus.

Paljudel oli sooviks külastada Läänemaa väikest maakonnalinnakest, Haapsalut. Näha paljukiuldud, kirjutatud ja fotografeeritud " valget daami", mida võid näha kuuvalgetel augusti öödel, ehk kuulda Haapsalu linnasega seoses olevaid kurmitusjutte või purjeda madala veega vaikselt lähel ja unistada kaugetest randadest. Kerkib silme ette pildikene rannapuiesteelt, kus istus rida eidekeisi, klõbistades näppude vahel nobedalt sirelipuust voolitud vardaid valmistades maailmas kuulsaks saanud "Haapsalu salli". Seal istuti, kujuti ja müüdi neid "supelsakstole", kes tahtsid kaasa viia killukese Haapsalu omapära. Samal ajal võeti vastu tellimisi teistesse linnadesse ja maailmajagudesse ja seega tutvustati Eestit vöörastele. Peale mälestuste Haapsalust on meil alles jäänud oskus ise kududa Haapsalu salli, tutvustada kodumaad erineva pitsmusteri kuduga, siin maal, kus kujutakse palju, kuid mitte seda, mida osatakse kududes Haapsalu rätikut ehk pits plüüsi. Kõigile, kes on huvitatud ehtsa Haapsalu rätik kudumisest, olgu allpool toodud muster eeskujuks.

Kolmenurgelise Haapsalu rätik valmistamise kirjeldus ja mustri skeem

/maikellukese muster/

Kolmenurgelist rätikut hakatakse kuduma alumisest pitsiservast. Kahele ülemisele servale kootakse eraldi pits ja õmmeldakse hiljem külge. Varda jämedus nr 4. Rätik ülesloomine ja silmade mahakudumine on erinev harilikust kudumisest.

Vardale tuleb esialgu üles luua 1 silm ja sellest alates üles kududa kahe vardaga tarvisminevad silmad.

Algame alumise serva pitsiga. Looime vardale 196 silmakahekordsest lõngast. Siis võtta ühekordne lõng ja kududa 2 parempidi varrast ja kolmandas parempoolses vardas alata mustrivardaga:

- 1 varras: 2 parempidi, 2 kokku, "/ 3 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, 3 parempidi, 3 kokku, "/ korrata kuni varda lõpuni/tähele panna, et mustri varras peab lõppema samuti kui algas, st 3 parempidi järgi 2 kokku, 2 parempidi.
- 2 varras: parempidi kududa
- 3 varras: sama nagu 1 mustriga
- 4 varras: parempidi kududa.
- 5 varras: sama nagu 1 mustrivarras ja nii edasi kuni kootud 4 mustririda

kordub:

```

7 x x v x x x o x o x x x z 8
5 x x v x x x o x o x x x z 6
3 x x v x x x o x o x x x z 4
1 x x v x x x o x o x x x z 2

```

Kui on kootud neli mustririda , siis kududa parempidi iga 10-nes silma 2 kokku kuni varda lõpuni. Järgmine varras parempidi üle kududa.

Alata keskpaiga mustriga, võttes iga varda lõpus 2 kokku, seega peab kahnema iga vardaga kuni rätik valmis ja lõpeb 1 silmaga.

Maikelluke (ühekordne)

Servale jätta 12 silma kahandamiseks ja nupu tegemise kirjeldus allpool.

1. mustririda: 12 parempidi, +/ 2 kokku, 7 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, 2 kokku, 1 parempidi +/ korrata

2. ja järgnevad paarisarvulised read pahempidi üle kududa.

3 mustririda: 11 parempidi +/ 2 kokku, 6 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi +/ korrata.

5 mustririda: 10 parempidi, +/2 kokku, 5 parempidi, õhusilm, 1 parempidi õhusilm, nupp, 1 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi+/ korrata

7 mustririda: 9 parempidi +/ 2 kokku, 4 parempidi,, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, nupp, 2 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi +/ korrata.

9 mustririda: 8 parempidi, +/ 2 kokku, 3 parempidi, õhusilm, 1 parempidi õhusilm, nupp 3 parempidi, 2 kokku, 1parempidi +/ korrata.

11 mustririda:7 parempidi, +/ 2 kokku, 2 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, nupp, 4 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi, +/ korrata.

13 mustririda:6 parempidi, +/2 kokku, 1 parempidi, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, nupp, 5 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi +/ korrata.

15 mustririda:5 parempidi, +/ 2 kokku, õhusilm, 1 parempidi, õhusilm, nupp, 6 parempidi, 2 kokku, 1 parempidi +/ korrata.

Iga varda lõpus 2 kokku kududa.

Seega on üks mustriosas valmis. Nüüd tuleb alata 1. mustriosast, kuid serva silmade arv on muutunud ja seega tuleb kontrollida, et uus mustriosas tuleks täpselt alumise mustriosas peale/kokkuvõtmine peab olema eelmise kokkuvõtmine peal ja üksik parempoolne silm kahe kokkuvõtmine vahel peab jooksa otse üles/.

Iga uue mustri alustamisel peab silmas pidama, et mölenast vardaotsast üks mustriosa väheneks. Kui alustada 12-ne motiiviga, siis väheneb järgmises 10.8, 6, 4, 2. Kududa kokkuvõtmistega varda lõpus kuni kõik silmad kaovad.

Iga varda lõpus kaks kokku kududa.

Nupp: Kududa ühest ja samast silmast lõnga ette lüües (õhusilm) 3-4 korda läbi, kuni 7-9 silma ühel grupis. Pahempidi varrast üle kududes kududa korruga nupu 7-9 silma kokkuvõttes maha.

Ülejäänud kahe serva pitsi tuleb kududa ühes tükis, luues üles nagu rätiku aluses, kahekordsest lõngast 254 silma ja edasi täpselt nagu rätiku serv. Kui pits on 4 auku kõrge, tuleb neljandale mustrireaale peale kududa 2 parempidi rida ja pits maha kududa, mitte tagumine silm üle esimese tõmmata nagu tavaliselt.

Pitsi üles loomine, rätiki ülesloomine ja mahakudumine hästi lödvalt ja lahtiselt teha, samuti tuleb nupp teha lahtiselt.

Kui servapits maha kootud, tuleb pits sempude järgi jagada pooleks ja keskoht kinnitada rätiku teravikku ja küljed vaheldumise vaheliti äärde ajada nurkadest tuleb pitsi rohkem võtta, nii et nurgad ilusad ja lödavad jääksid, pits ei tohi nurka kiskuda. (nurkadel võtta pitsi poolt 3 silma ja rätiku keskpäiga poolt 1 silm, nii võtta 5 korda ehk rohkem, olenevalt pitsi pikusest, samuti rätiku üleval nurgal mõlemal pool.

Märkide seletus: x parempidi, o õhusilm, v 2 kokku, w 3 kokku, + nupp

Maikellukese skeem

```

VXVOXO+XXXXXXXXVXV
VXVXOXO+XXXXXWV.
VXVXXOXO+XXXXVXW
VXVXXXOXO+XXXVXW
VXVXXXXOXO+XXXX
VXVXXXXOXO+XVXW
VXVXXXXOXO>XVXV
VXVXXXXOXOVXV
VOXO+XXXXXXXXVXVOXO+XXXXXXXXVXVOXOXXXXXXXX
VXOXO+XXXXXXXXVXVOXO+XXXXXXXXVXVOXOXXXXXXXX
VXXOXO+XXXXVXVXXOXO+XXXXVXVXXOXOXXXXXXXX
VXXXOXO+XXXVXVXVOXOX+XXXVXVXXOXOXXXX
VXXXXOXO+XXVXVXXXXOXO+XXVXVXXXXOXOXXXX
VXXXXOXO+XVXVXXXXOXO+XVXVXXXXOXOXXX
VXXXXXXXXOXOVVXXXXXXXXOXOVVXXXXXXXXOXO
XXXXXXXVXXXXXVVXXXXXXXXOXOVVXXXXXXXXOXO

```

TERVITUSI

TEATEID

Tervitus Maarjamaa noortele, kes Teie kannate endas uut päeva ja uut valgust, kes kaotusest, mis tulnud kanda, ammutavad tugevust ja ülimalt vabadust, kes koos Maarjamaa laulikuga tunnevad, et

"Su soile, aheljärvestikkudele
mind tõmbab nagu vesivutti vaist.
Su juurde tulen tagasi ma kaugeist mäist
kui rändaks vastu enda valgusele.
Ja sinu orukülla, erakelamusse
ma süüvin nagu õnnistatud pühakusse.
Ah, ma ei küsi eales, vaene, rikas sa,
mu sünnipaik, mu südame ja meele Maarjamaa!"

/ Henrik Visnapuu/

MARIA KLEITSMAN

STOCKHOLMI EESTI EV.=LUTERIUSU KOGUDUS

J u m a l a t e e n i s t u s e d iga kuu esimesel ja kolmandal pühapäeval Jakobi kirikus.

Koguduse noorte ring: K r i s t l i k u d n o o r e d .

Koguduse kantselei ja õpetaja A. Tähevälja aadress: Hägersten, Klubbacken 10-1, telef.: 46-31-02

Ammu oodatud käsiraamat EESTI RAHVATANTSUD on nüüd ilmumisel. Sisaldab üle 100 rahvatantsu kirjelduse ühes nootidega. Hind 20 kr. Koostanud rahvatantsude koguja ja õpetaja H. Seren. Tellimised saata: H.Seren. Hagagat. 46 II c/o Almerdahl. Stockholm, Rootsi.

E.R.KÄSITÖÖÜHING

otsib kontakti kõikidega, kes huvitatud eesti käsitöö arengust ja turustamisest. Järelepärimistega pöörduda aadressil: Klubbacken 28, Hägersten, Stockholm, Rootsi, E.R.Käsitööühing c/o A.Kiviloo-Gold.

EESTI GAIDID ROOTSIS

loodavad "ESIEMA VEIMEVAKALE" noortesõprade lahket kaasabi, et lähemal ajal võiks ilmuda järgmine number.

S I S U K O R D

Bernard Kangro- Ema röivakirstul
 Gustav Ränk- Vanaema
 Oskar Loorits- Milles on eesti naise suurus.
 Julius Mägiste- Isa maa ja ema keel.
 Gustav Suits- Pühendus Suurlaagriks
 Juhan Aavik- Eesti rahvalaul- meie rahvuslik aare.
 Alma Ambrus- Laupäev eesti talus.
 L.Kalling-Kant- Harjumus.
 Julie Steinmann-Kasvatage kultuuri, arendage headust!
 Pärnu-Jaagupi naise rahvaröivas.
 A.Kivilo-Gold- Valge tikandiga laudlina
 Linda Röömusmägi- Kolmenurgeline haapsalu rätik
 Tervitusi
 Teateid.

Vastutav väljaandja: Eesti Gaidtöö Keskus Rootsis
 Toimetuse aadress: L.Juske, Lundbladsv.11 B nb.
 Eskilstuna, Sweden.